

Eurojust: een 'onestopshop' voor de bestrijding van ernstige grensoverschrijdende criminaliteit binnen en buiten de EU

De afgelopen jaren zijn criminele samenwerkingsverbanden steeds meer wereldwijd gaan opereren. De Europese Unie zet sterk in op de bestrijding van deze criminaliteit op basis van het rechtvaardigheidsprincipe en de rechtsstaat die ten grondslag liggen aan onze democratische systemen. De gerechtelijke en rechtshandhavingsautoriteiten in de Europese Unie werken echter binnen nationale rechtsstelsels waarin wordt bepaald welke handelingen er als misdrijf worden beschouwd, welke sancties er van toepassing zijn en hoe onderzoeken en rechtszaken worden uitgevoerd. Om grensoverschrijdende criminaliteit op te sporen, te onderzoeken en effectief te vervolgen, moeten gerechtelijke en rechtshandhavingsautoriteiten uit verschillende landen daarom nauw samenwerken.

Eurojust is het Europese orgaan voor justitiële samenwerking en het hoofdkantoor van dit EU-agentschap bevindt zich in Den Haag. Eurojust is in 2002 opgericht en is volledig bedoeld voor het bieden van praktische ondersteuning aan onderzoekers, openbare aanklagers en rechters uit verschillende landen. Justitiële professionals vragen Eurojust voor uiteenlopende strafrechtelijke onderzoeken om ondersteuning, zoals onderzoeken naar fraude, witwassen, corruptie, mensenhandel, drugshandel, migrantensmokkel, cybercrime en terrorisme.

In 2017 heeft Eurojust in 4.125 gevallen ondersteuning verleend, een stijging van 9% in vergelijking met 2016.

Praktische ondersteuning van en dienstverlening aan openbare aanklagers en gemeenschappelijke onderzoeksteams

Eurojust biedt verschillende praktische instrumenten en diensten die speciaal zijn ontwikkeld voor openbare aanklagers en onderzoekers van ernstige criminaliteit, waaronder:

- ***Coördinatie met oproepdienst voor dringende verzoeken***, bijvoorbeeld als er snel een Europees aanhoudingsbevel nodig is om een verdachte in een ander land te aan te houden. De coördinatie met oproepdienst is 24 uur per dag en zeven dagen per week beschikbaar.
- ***Veilige bijeenkomstvoorzieningen en financiering*** voor alle spelers die betrokken zijn bij gecompliceerdere zaken om samen te komen en informatie te delen, uit te zoeken hoe bewijsmateriaal kan worden veiliggesteld en uitgewisseld, te beslissen waar een verdachte moet worden vervolgd en welke actie er in het veld het best kan worden ondernomen voor een zo groot mogelijke impact.

- **Het instellen van een gemeenschappelijk onderzoeksteam (GOT)**, dat een juridische overeenkomst tussen twee of meer landen is om gedurende een bepaalde periode gemeenschappelijke, grensoverschrijdende strafrechtelijke onderzoeken uit te voeren, met inbegrip van de intensieve en directe uitwisseling van informatie. Eurojust biedt GOT's zowel financiële en logistieke ondersteuning, als expertise en analyses.
- **Directe ondersteuning tijdens gezamenlijke actiedagen**, waarin meerdere landen in de Europese Unie tegelijkertijd acties ondernemen om een crimineel netwerk zo effectief mogelijk te raken. Eurojust heeft een coördinatiecentrum, een unieke en goed beveiligde bijeenkomstvoorziening waar openbare aanklagers toezicht kunnen houden op de actie, live informatie uit het veld kunnen verkrijgen en hun tactiek ter plekke aan kunnen passen, onder andere door de politie instructie te geven om doorzoekingen uit te voeren, illegale vermogensbestanddelen in beslag te nemen en verdachten aan te houden.

De organisatie van Eurojust

Elke lidstaat benoemt een openbaar aanklager of rechter tot Nationaal Lid van Eurojust. Nationale Leden blijven ten minste vier jaar bij Eurojust en vormen samen het College. Het College komt elke week bijeen om zaken te bespreken en het werk van Eurojust te sturen.

De Nationale Leden zijn samen met hun team het belangrijkste contactpunt voor justitiële professionals uit hun land van herkomst. Doordat ze onder een dak werken, kan het Nationaal Lid gemakkelijk zaken afstemmen met andere Nationale Desks en snel toegang krijgen tot de juiste informatie. Bovendien worden de Nationale Leden ondersteund door analisten die direct in dienst zijn bij Eurojust.

De analisten van Eurojust voeren ook horizontale analyses van de behandelde zaken uit, waardoor zij best practices en unieke expertise in gevallen van georganiseerde criminaliteit verzamelen binnen de Europese Unie. Deze inzichten vormen waardevolle feedback voor de wetgevers in de EU voor de ontwikkeling van instrumenten voor justitiële samenwerking op EU-niveau.

Internationale samenwerking

Eurojust heeft een internationaal netwerk van partners opgebouwd, waardoor openbare aanklagers en gerechtelijke autoriteiten in de Europese Unie gemakkelijk toegang hebben tot hun collega's in andere landen:

- Er zijn met tien landen buiten de Europese Unie **samenwerkingsovereenkomsten** gesloten. Dankzij de samenwerkingsovereenkomsten kunnen gerechtelijke autoriteiten in de hele Europese Unie operationele informatie uitwisselen met gerechtelijke en politieautoriteiten in het desbetreffende land en met andere agentschappen en internationale organisaties. Op basis van de overeenkomsten hebben partnerstaten de mogelijkheid om deel te nemen aan en te profiteren van alle praktische samenwerkingsinstrumenten die Eurojust biedt. Er zijn onder andere overeenkomsten gesloten met Europol, Noorwegen, IJsland, de VS, OLAF, Zwitserland, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Moldavië, Montenegro en Oekraïne.

- Landen met een samenwerkingsovereenkomst kunnen een **Verbindingsmagistraat** bij Eurojust plaatsen, die permanent aanwezig is en samenwerkt met de Nationale Leden. Er zijn Verbindingsmagistraten aangewezen voor Noorwegen, de VS, Zwitserland, Montenegro, Oekraïne en de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië.
- Eurojust heeft bij gerechtelijke autoriteiten in 45 landen over de hele wereld een netwerk van **contactpunten** opgezet.

Eind 2019: Eurojust wordt het EU-agentschap voor justitiële samenwerking in strafzaken

Eurojust is sinds 2002 enorm gegroeid, net als zijn operationele taken en zijn betrokkenheid bij de Europese justitiële samenwerking. Daarom zijn meer bevoegdheden en aangepaste regels noodzakelijk geworden.

In juli 2013 heeft de Europese Commissie een voorstel ingediend bij het Europees Parlement en de Raad voor een nieuwe verordening over Eurojust voor het bieden van 'één enkel vernieuwd wettelijk kader voor een nieuw Agentschap voor justitiële samenwerking in strafzaken (Eurojust)', de rechtsopvolger van het in 2002 opgerichte Eurojust.

Na uitgebreide onderhandelingen hebben het Europees Parlement en de Raad in november 2018 de Verordening betreffende het EU-Agentschap voor justitiële samenwerking in strafzaken aangenomen. De nieuwe verordening (EJR) is vanaf eind 2019 van toepassing. De EJR vormt geen vervanging voor het succesvolle basisconcept van het ondersteunen van de nationale autoriteiten bij hun onderzoeken en vervolgingen en het ontdekken van verbanden tussen zaken. Deze bevestigt de huidige proactieve rol van Eurojust in zijn operationele, strategische en tactische werkzaamheden.

In de EJR wordt een nieuw beheerssysteem vastgesteld, wordt de relatie tussen Eurojust en het Europees openbaar ministerie opgehelderd, staat een nieuwe gegevensbeschermingsregeling, worden regels aangenomen voor de externe betrekkingen van Eurojust en wordt de rol van het Europees Parlement en de nationale parlementen in het democratische toezicht op de activiteiten van Eurojust versterkt.